MUSIQA O‘QITUVCHISINING INNOVATSION FAOLIYATI VA UNING TA’LIM SAMARADORLIGIDAGI O‘RNI

Abdumannonova Nilufar Baxrom qizi
Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: maqolada musiqa o‘qituvchisining innovatsion faoliyati va uning zamonaviy ta’lim tizimidagi o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Ta’lim jarayonida innovatsion metod va texnologiyalardan foydalanishning o‘quvchilar ijodiy salohiyati hamda estetik tafakkurini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, musiqa ta’limining jamiyat ma’naviy rivoji va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashdagi roli asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: musiqa ta’limi, innovatsion faoliyat, pedagogik texnologiyalar, estetik tarbiya, ijodiy fikrlash, ijtimoiy barqarorlik.

Bugungi globallashuv sharoitida jamiyat barqarorligini ta’minlash masalasi barcha ijtimoiy institutlar zimmasiga yangi vazifalarni yuklamoqda. Ayniqsa, ta’lim tizimining mazmun va mohiyati tubdan yangilanib borayotgan bir paytda pedagog faoliyatiga qo‘yilayotgan talablar ham sifat jihatidan o‘zgarib bormoqda. Shu nuqtayi nazardan, o‘qituvchining innovatsion faoliyati zamonaviy ta’lim paradigmasining markaziy komponentlaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Ta’lim jarayoniga ilg‘or pedagogik texnologiyalarni joriy etish nafaqat bilim sifatini oshirishga, balki shaxsning kompleks rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Musiqa ta’limi ushbu jarayonda alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u insonning emotsional-intellektual rivojiga bevosita ta’sir ko‘rsatadigan o‘ziga xos pedagogik vositadir. Musiqa san’ati orqali shaxsning estetik didi shakllanadi, uning ichki dunyosi boyiydi hamda ijtimoiy-madaniy qadriyatlarga nisbatan ongli munosabat rivojlanadi. Shu bois musiqa o‘qituvchisi faoliyati faqat bilim berish bilan chegaralanmay, balki o‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy va estetik tarbiyasini shakllantirishga yo‘naltirilgan kompleks pedagogik jarayon sifatida qaraladi.

Zamonaviy musiqa o‘qituvchisi an’anaviy reproduktiv yondashuv doirasida qolib ketmasdan, innovatsion tafakkurga ega, kreativ va refleksiv pedagog bo‘lishi zarur. Chunki innovatsion faoliyat ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning bilishga bo‘lgan motivatsiyasini kuchaytirish hamda ularning ijodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarishning muhim omili hisoblanadi. Innovatsion faoliyat deganda ta’lim jarayonini zamonaviy talablar asosida qayta tashkil etish, yangi pedagogik g‘oyalar, metodlar va texnologiyalarni amaliyotga tizimli ravishda joriy etish orqali o‘quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan faoliyat tushuniladi.

Mazkur faoliyatning asosiy mohiyati o‘qituvchining yangilikka ochiqligi, ijodiy yondashuvi hamda pedagogik refleksiyasi bilan belgilanadi. Musiqa o‘qituvchisi dars jarayonida faqat tayyor bilimlarni uzatuvchi subyekt sifatida emas, balki o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga va ijodiy faoliyatga yo‘naltiruvchi fasilitator sifatida ishtirok etadi. Bu esa o‘quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy va ijrochilik ko‘nikmalarini ham samarali rivojlantirish imkonini beradi.

Musiqa ta’limida innovatsion faoliyat turli pedagogik shakllar orqali namoyon bo‘ladi. Jumladan, interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish, muammoli vaziyatlar yaratish, didaktik o‘yinlar hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish muhim o‘rin tutadi. Multimedia vositalari, raqamli platformalar va maxsus dasturlar orqali musiqa asarlarini tinglash, tahlil qilish va vizualizatsiya qilish o‘quvchilarning musiqiy idrokini kengaytiradi hamda mavzuni

chuqurroq o‘zlashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, individual yondashuvni ta’minlash imkoniyati ta’lim samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Musiqa ta’limining ijtimoiy ahamiyati uning jamiyatda barqarorlikni ta’minlashdagi o‘rni bilan ham belgilanadi. Ijtimoiy barqarorlik jamiyatda hamjihatlik, o‘zaro hurmat va ijtimoiy muvozanatning qaror topishini anglatadi. Musiqa ta’limi orqali o‘quvchilarda estetik did, madaniy ong va ma’naviy qadriyatlar shakllantiriladi. Musiqa asarlarini idrok etish va ijro etish jarayonida ular go‘zallikni anglash, san’atni qadrlash hamda madaniy merosga hurmat bilan munosabatda bo‘lishni o‘rganadilar. Bundan tashqari, jamoaviy musiqiy faoliyat – xor, ansambl va turli ijodiy guruhlarda ishtirok etish o‘quvchilarda ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi. Hamkorlik, mas’uliyat, intizom va o‘zaro hurmat kabi sifatlar aynan shunday faoliyat jarayonida shakllanadi. Shu jihatdan musiqa ta’limi nafaqat individual rivojlanish, balki ijtimoiy integratsiyaning ham muhim vositasi hisoblanadi.

Musiqaning psixologik ta’siri ham alohida e’tiborga loyiqdir. U insonning emotsional holatini tartibga soladi, stressni kamaytiradi va ijobiy kayfiyatni shakllantiradi. Ayniqsa, yoshlar tarbiyasida musiqa salbiy xatti-harakatlarning oldini olish, ijtimoiy muammolarni profilaktika qilishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, milliy musiqa namunalari orqali o‘quvchilarda milliy o‘zlikni anglash, vatanparvarlik va madaniy identifikatsiya jarayonlari rivojlanadi, turli xalqlar musiqasi bilan tanishish esa bag‘rikenglik va madaniyatlararo muloqotni mustahkamlaydi.

Zamonaviy ta’lim tizimida pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ta’lim jarayonini optimallashtirishga xizmat qiladi. Pedagogik texnologiya ta’limni maqsadga yo‘naltirilgan, tizimli va natijaga yo‘naltirilgan tarzda tashkil etishni nazarda tutadi. Axborot oqimining keskin ortib borishi sharoitida qisqa vaqt ichida samarali natijalarga erishish zarurati ayniqsa musiqa ta’limida dolzarb ahamiyat kasb etadi, chunki bunda nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ijrochilik ko‘nikmalarini ham shakllantirish talab etiladi.

Bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida fanlar integratsiyasi, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish hamda mustaqil ta’limni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Xususan, nota muharrirlari va musiqiy dasturlar bilan ishlash talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi, ularning ijodiy fikrlashini faollashtiradi. Bu esa pedagogning kelajakdagi innovatsion faoliyatiga mustahkam zamin yaratadi.

Pedagogik faoliyat samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchining shaxsiy sifatlari, xususan, kreativligi, empatiyasi va kasbiy refleksiyasiga bog‘liq. Pedagogika fanida ta’kidlanganidek, ta’lim jarayoni universal shablonlar asosida emas, balki individual yondashuv asosida tashkil etilishi lozim. Shu bois o‘qituvchi doimiy ravishda o‘z ustida ishlashi, yangi metod va texnologiyalarni o‘zlashtirishi zarur. Shuningdek, interaktiv metodlar va o‘yin texnologiyalaridan foydalanish ta’lim samaradorligini oshiradi. Ko‘rgazmalilik va hissiy tajribaga asoslangan o‘qitish tamoyillari samarali pedagogik natijalarni ta’minlaydi. Innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayonida o‘quvchilar mustaqil izlanish, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar.

Xulosa qilib aytganda, musiqa o‘qituvchisining innovatsion faoliyati zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas tarkibiy qismi bo‘lib, u ta’lim samaradorligini oshirish bilan birga o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi. Innovatsion yondashuvlar orqali tashkil etilgan musiqa ta’limi o‘quvchilarda estetik did, ijodiy tafakkur va ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish orqali jamiyatning ma’naviy rivojlanishi va ijtimoiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Demak, musiqa o‘qituvchisining innovatsion faoliyati nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy ahamiyatga ega strategik omil sifatida e’tirof etilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Shavkat Mirziyoyev. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. T.: O‘zbekiston, 2022.
2. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. T: O‘qituvchi, 2000.
3. Jan Amos Comenius. Didactica Magna (Buyuk didaktika). M.: Pedagogika, 1982.
4. Viktor Slastenin. Pedagogika. M.: Akademiya, 2004.

5. Yevgeniy Ilyin. Pedagogik innovatsiyalar asoslari. M.: Prosveshcheniye, 1991.
6. Pedagogika bo‘yicha zamonaviy darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar. T.: 2018-2023.
7. UNESCO. Education for Sustainable Development. Parij.: 2020.